

Kelimeler Kavramlar Yaratıcı Yaratma

– Mustafa ESER · 04 Kasım 2019

YARATICI-YARATMA

İlkel dinlerde bile bir Yaratıcı inancının olduğu bilinmektedir. Biyolojik Evrim Teorisi etrafında koparılan fırtınanın temeli-bana göre-tamamen Yaratıcı inancıyla alakalıdır. Evrim Teorisine bilhassa Ateistler sahip çıkınca ve teoriyi(haşa)Allah'a kafa tutmak-Yaratıcıyı yok saymak olarak kabul edince fırtına kopmaması elbetteki mümkün değildi. Uzunca bir sürede bu şekilde devam etti. Pilt-down adamı gibi bazı sahtekarlıklarla Ateist Evrimciler Tesadüfî Tanrı yerine koydular ve Yaratıcıya inananları ezmeye uğraştılar dersem yalan olmaz her halde. Evrimciler yıllarca Tesadüfî yaratılışı kesinleşmiş bilimsel bir argüman gibi kullanmaktan çekinmediler. Taki Big Bang teorisi ortaya atılıp ispatlanana kadar bu devam etti. Big Bang teorisiyle kesin olarak ispatlandı ki: Madde ve Evren ezeli değildir. Kainatın başlangıcı vardır, yani yaratılmıştır.

Bana göre Big Bang teorisinin ispatlanmasıyla yeni bir tartışma açıldı. Kainat-Madde ezeli değil o halde bir Yaratıcı olmalıdır. Eğer kendinizi Teist sınıfa sokuyorsanız problem yok. Neden dersiniz; Teistlerin Allah inancı elbetteki var ama ne derece mantıklı olduğu şüphe götürür. Bunu şunun için söylüyorum. Teistlerin çoğu (Caner Taslaman gibi istisnalar hariç) Hıristiyan veya Yahudi. İnançlarının kaynağı ise kendilerine göre kutsal ama kitapları rahip ve hahamlar tarafından değiştirilmiş. Hz. İsa'dan 300 yıl sonra toplanan İznik konsülünde rahiplerin yazdığı semavi olmayan 400 incil vardı. İncil sayısı 4 e indirildi. Hıristiyanlık Paganist-Putperest bir din haline getirildi.

Aynı durum Yahudilik ve Tevrat için de geçerlidir.

Bazı yazarlar Tevrat'ın içindeki bilime aykırı hususların sorumlusu olarak, hahamların Tevrat'a yaptıkları bu tip müdahaleleri görmektedirler. Yahudi mezheplerinden Samiriler'in kabul ettikleri Tevrat'ta, günümüz Tevrat'ına göre önemli farklar olması da günümüz Tevrat'ının, Hz. Musa'ya verilen Tevrat'ı tamamen temsil ettiğini söyleyemeyeceğimizi gösterir. (Caner Taslaman-Evrim Teorisi, Felsefe ve Tanrı sayfa 339)

Kaynaklardan varılacak sonuç basittir: Kaynağı vahiy olmayan İncil ve Tevrat'taki inanç sistemi insani bir sistemdir. Yanlıştır. Bozulmuş Yahudilik ve Hıristiyanlık dininin inanç sistemiyle olması gereken bir Yaratıcı fikrine ulaşamaz.

Geçmişten günümüze Kainat, Dünya, İnsanlar ve diğer canlılar ile ilgili tartışmaların temeli Yaratıcı'ya inanıp İnanmama temellidir. İnsan ruh ve Nefs sahibi olarak yaratılmıştır. Nefs, hem insanın maddî varlığını ve hem de insanda var olan fakat gözle görülmeyen, iyi ve kötüyü arzu eden manevî varlığını ifade eder: "O, sizi bir tek candan yaratandır. Sizin bir karar kılma yeriniz, bir de emanet bırakılma yeriniz var. Biz anlayan bir toplum için âyetleri ayrı ayrı açıklamışızdır. En'âm : 98; "

"Ben nefsimi temize çıkarmam, çünkü Rabbimin merhamet ettiği hariç, nefis aşırı derecede kötülüğü

emreder. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayandır, çok merhamet edendir" dedi.

Yûsuf : 53

Nefs mahiyeti itibarıyla Yaratıcı'ya inanıp itaat etmeyi reddeder.İnsan aynı zamanda akıl sahibidir. (Kur'ân-ı Kerîm'e göre insanı insan yapan, onun her türlü aksiyonlarına anlam kazandıran ve ilâhî emirler karşısında insanın yükümlülük ve sorumluluk altına girmesini sağlayan akıldır.)Pek çok kişi Allah-ü Tealanın ihsanı olana akılla Yaratıcı'yı eserlerine bakarak itaat etmesi gerekirken Nefsine uyararak inkara yönelmiştir.Kainatın ezeliği,maddenin ezeliği fikrinin ortaya çıkış sebebi de budur.Allah'a inanmayan ya Madde'yi ya da tesadüf Tanrılaştırır.Yani nefsinin tanrılaştırır. Nefsinin kontrol altına alabilen kişi Meleklerden bile üstün makamlara çıkarken nefsinin tanrılaştırır da hayvanlardan bile aşağı mertebelere iner(esfeli safilin)

Yaratıcıya inanma fıtrattır.(Yaradılışın gereğidir.)Maturîdiyye mezhebine göre Allah'a iman, insan fıtratının icabıdır.Kur'ân-ı Kerîm Allah'ın varlığını,insanlar tarafından tabii olarak kabul edilecek bir konu olarak telâkki eder(dia-Bekir Topaloğlu)

İslam dinine göre, Allah âlemden ayırır; âlemin yaratıcısı ve mutlak hâkimidir. O'nun yüceliği, kelime anlamı ile ele alınınca,Kendi arzuları dışında hiçbir kanun ve kural tanımayan bir mutlak hükümrân (Kur'an, Abese Sûresi (Sonra dilediği bir vakitte onu yeniden diriltecek.22) biçiminde ifade edilmiştir.""Oysa Allah sizi de, yaptığınız şeyleri de yaratmıştır." Sâffât : 96)

Ayeti bu mutlak hükümrânlığı ifade yollarından biridir. Allah mutlak olduğu için Kendi kararları ve buyruklarıyla bağlı olamaz.(Allah dilediğini siler, dilediğini de sabit kılıp bırakır. Ana kitap (Levh-i Mahfûz) O'nun yanındadır. Ra'd : 39) İslam Kelamı Prof.Mehmet Dağ.

Hafızamda Matrix filminden iki sahne var.İlk sahnede Morpheus Neo'ya sorar.Kadere inanır mısın? Cevap:Hayır.Hayatımın kontrol edilmesi fikrini sevmiyorum.

İkinci sahnede Kahin odaya giren Neo'ya oturmasını söyler.Neo önce oturmaz.Sonra oturur.Kendim oturmak istedim diye açıklama yapar.

Günümüz insanların bundan daha güzel anlatmak mümkün olmazdı her halde.Kontrol edilmek istememek, dolayısıyla üstün olduğunu kabul etmek zorunda kalacağı Yaratıcı'yı reddetmek.Yaratılış tartışmalarına bu yönden bakmak lazım diye düşünüyorum.Beyninin sınırlarını zorlayan insan oğlu kaderi ve Yaratıcı fikrini kontrol edildiğini düşündüğü için kabul etmek istemiyor.Tesadüf veya maddenin ezeliği fikri Allah'a iman etmekten daha kolay geliyor insana.Bu sayede her türlü imani sorumluluklarından kurtulmuş oluyor.İnsanın sahibi olduğu nefsinin yaratılışı itibarıyla kendinden üstün bir varlığı(Allah) kabul etmemek için çaba içinde.Bu çabasıyla ya ürettiği birbirinden farklı putlara tapmayı veya tesadüfe, maddeye ilahlık isnad ederek mükellefiyetinden kurtulmaya çaba harcıyor. Kendisine Allah'tan(cc) başka ilahlar bulmaya çabalayan birini Allah'a(cc)-ne kadar bilimsel delil ortaya koyarsanız koyun- inandırmak mümkün olmayacaktır.(Misal Ebu Lehep ve Ebu Talip Peygamberimizin(asv) amcalarıydılar ama iman etmediler.Ebu Cehil arkadaşıydı iman etmedi.İnanmayanların bir kısmı

toplumsal sebeplerle,(Kazanılmış acizlik olarak tarif edebileceğimiz Atalarımızın dini açıklaması) bir kısmı kibrinden (zekası,zenginliği veya iktidarı),bir kısmıysa inadından (peygamberi aşağı görerek kabullenmeme) inkar ediyor.Eğer Kur'anı Kerim'deki Peygamber kıssalarını okursanız eminim hak vereceksiniz.

Yaratıcıya inanıp inanmama konusu karmaşık bir konu.Bu kapsamda insanların üçe ayrıldıklarını biliyorsunuz. Teistler-Monoteistler(Tanrının varlığını,dinleri,peygamberleri kesin olarak kabul edenler,Deistler(tanrının varlığını kabul eden ama Peygamberleri ve kitapları kabul etmeyenler)Ateistler(Tanrı tanımazlar-Tesadüfü veya Maddeyi Tanrı yerine koyanlar.)Bu üç gurubu incelemek gerekirse: Monoteist kelimesi Tek Tanrılı dinler de denilen İslamiyet, Hıristiyanlık ve Yahudiliği tanımlamak için kullanılıyor.Monoteis dinlerin Tanrı-Allah inançları birbirinden farklılıklar arz ediyor.Yahudiler tanrılarını millileştirdikleri,Hıristiyanlar üçleyerek (teslis) putperestliğe kaydıkları için Yaratıcı inançları sorgulanmalı bence.İslam akaidinde ise asla acziyet ve yaratılanlarda olabilecek vasıflardan uzak tutulan bir Allah inancı vardır.Kur'ân-ı Kerîm Allah'ın varlığını, insanlar tarafından tabii olarak kabul edilecek bir konu olarak telâkki eder.(dia-Bekir Topaloğlu)

Yaratmanın Arapça karşılığı olarak İslâmî kaynaklarda en sık geçen kelime halktır;sözlükte “yaratmak, meydana getirmek, bir şeyden yeni bir şey icat etmek, imal etmek, ölçüp biçmek (takdir)” ve mecazen “yakıştırmak, uydurmak” gibi anlamlarda masdar,“yaratılmışlar, insanlar” mânasında isimdir. Aynı kökten hilkat “yaratılış, fıtrat, tabiat”, hâlik ve hallâk “yaratıcı”, mahlûk “yaratılan”, hulk/huluk “tabiat, huy,karakter, ahlâk” anlamına gelir. Râgıb el-İsfahânî, halk ve hulkun aslında aynı mânayı ifade ettiğini belirttikten sonra Kur'an'dan örnekler vererek ("Bu, öncekilerin geleneklerinden başka bir şey değildir."Şuarâ:137 ve Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin. Kalem:4) gözle görülebilen şeylerin dış yapıları, şekilleri ve sûretleri için halk; basîretle görülebilen psikolojik güçler ve karakter için hulk kelimesinin kullanıldığını söyler(el-Müfredât, “hilk” md.). Halk kavramı dinî terminolojide özellikle Allah'a mahsus olmak üzere “yaratmak, yoktan var etmek” şeklinde tanımlanır. İbn Sîde mutlak bir ifadeyle,“Allah bir şeyi halketti” denildiğinde bunun, “Yokken var etti” mânasına geldiğini belirtir (el-Muḥkem ve'l-muḥîtü'l-ażam, IV, 388).

Kur'ân-ı Kerîm'de yoktan yaratmanın (ex nihilo) tam karşılığı olan bir ifade yoktur. Birçok âyette “min” edatıyla Allah'ın-her canlıyı sudan (İnkâr edenler, göklerle yer bitişikken, bizim onları ayırdığımızı ve diri olan her şeyi sudan meydana getirdiğimizi görmediler mi? Hâlâ inanmayacaklar mı? Enbiyâ : 30;

Allah bütün canlıları sudan yarattı. İşte bunlardan bir kısmı karnı üzerinde sürünür, kimi iki ayak üzerinde yürür, kimisi dört ayak üzerinde yürür. Allah dilediğini yaratır. Çünkü Allah her şeye hakkıyla gücü yetendir. Nûr:45),

İnsanı topraktan (Sizi topraktan yaratması, O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindedir. Sonra bir de gördünüz ki siz beşer olmuş (çoğalıp) yayılıyorsunuz.Rûm:20; Allah sizi önce topraktan, sonra da az bir sudan (meniden) yarattı. Sonra sizi (erkekli dişili) eşler yaptı. Allah'ın ilmine dayanmadan hiçbir dişi ne hamile kalır ne de doğurur. Herhangi bir kimseye uzun ömür verilmez, yahut ömrü kısaltılmaz ki bu bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da yazılı) olmasın. Şüphesiz bu Allah'a kolaydır. Fâtır:11) yaratması gibi-bir şeyi

bir şeyden yarattığı belirtilir.

İblis'in Âdem'in önünde secde etmeyi reddederken sebep olarak Allah'ın onu topraktan, kendisini daha değerli kabul ettiği ateşten yaratmasını göstermiştir (Allah, "Sana emrettiğim zaman seni saygı ile eğilmekten ne alıkoydu?" dedi. (O da) "Ben ondan hayırlıyım. Çünkü beni ateşten yarattın. Onu ise çamurdan yarattın" dedi. A'râf:12; İblis, "Ben ondan daha hayırlıyım. Beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın" dedi. Sâd : 76).

Ancak Kur'an'daki bu tür ifadeler, Grek felsefesinde olduğu gibi bir varlığın başlangıçsız bir temel maddeden (arkhe, hyle) yaratıldığı anlamına gelmez.Çünkü Allah'ın gökler ve yer ile bunlarda bulunan ve mülk, halk, îcâd ve ibdâ' yönünden kendisine ait olan her şeyi (Fahreddin er-Râzî, Mefâtîhu'l-ğayb, IV, 22),ortada herhangi bir asıl, örnek olmadan (Taberî, I, 556)yarattığını bildiren çok sayıdaki âyet (meselâ O, gökleri ve yeri örneksiz yaratandır. Bir işe hükmetti mi ona sadece "ol" der, o da hemen oluverir.Bakara:117;

Biz gökleri, yeri ve her ikisi arasında bulunanları ancak hakka ve hikmete uygun olarak yarattık. Kıyamet günü mutlaka gelecektir. Sen şimdi güzel bir şekilde hoşgörü ile muamele et. Hicr:85;

Gökleri ve yeryüzünü ve ikisi arasındakileri altı gün içinde (altı evrede) yaratan sonra da Arş'a kurulan Rahmân'dır. Sen bunu haberdar olana sor! Furkân : 59;

Hamd, gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler yapan Allah'a mahsustur. O yaratmada dilediğini artırır. Şüphesiz Allah'ın gücü her şeye hakkıyla yeter. Fâtır : 1) dikkate alındığında Kur'an'a göre Âdem'in yaratıldığı toprak,canlının yaratıldığı su ve İblis'in yaratıldığı ateş dahil bütünüyle âlemin ve onda olanların başka bir asıl madde olmadan yoktan yaratıldığı, dolayısıyla yaratılan her şeyin önceli ve sonlu olduğu ortaya çıkar. Nitekim herhangi bir asıl,öz veya ilk madde belirtilmeden;O, yeryüzünde olanların hepsini sizin için yaratan, sonra göğe yönelip onları yedi gök halinde düzenleyendir. O, her şeyi hakkıyla bilendir. Bakara : 29;

O, gökleri ve yeri örnekleri yokken yaratandır. O'nun bir eşi olmadığı halde nasıl bir çocuğu olabilir?

Halbuki her şeyi O yarattı. O her şeyi hakkıyla bilendir. En'âm : 101,

İşte sizin Rabbiniz Allah. Ondan başka hiçbir ilah yoktur. O her şeyin yaratıcısıdır. Öyle ise O'na kulluk edin.O her şeye vekil (her şeyi yöneten, görüp gözeten)dir. En'âm:102;

O, göklerin ve yeryüzünün mülkü (hükümranlılığı) kendisine ait olandır. Çocuk edinmemiştir. Mülkünde hiçbir ortağı da yoktur. O her şeyi yaratmış ve yarattığı O şeyleri bir ölçüye göre takdir etmiştir. Furkân : 2;

Allah her şeyin yaratıcısıdır. O her şeye vekildir. Zümer : 62);

"(Meryem), "Ey Rabbim! Bana bir beşer dokunmamışken benim nasıl çocuğum olur?" dedi. Allah, "Öyle ama, Allah dilediğini yaratır. O bir şeyin olmasını dilediğinde ona sadece "ol" der, o da hemen oluverir" dedi. Âl-i İmrân:47" ;

Allah bütün canlıları sudan yarattı. İşte bunlardan bir kısmı karnı üzerinde sürünür, kimi iki ayak üzerinde yürür, kimisi dört ayak üzerinde yürür. Allah dilediğini yaratır. Çünkü Allah her şeye hakkıyla gücü yetendir.Nûr:45;

Rabbin dilediğini yaratır ve seçer. Onların ise seçim hakkı yoktur. Allah, onların ortak koştuklarından

uzaktır ve yücedir. Kasas : 68) gibi mutlak yaratmadan söz eden çok sayıda âyet vardır. "(Vahiy meleği) dedi ki: "Evet, öyle. (Ancak) Rabbin diyor ki: "Bu bana göre kolaydır. Nitekim daha önce, hiçbir şey değil iken seni de yarattım." Meryem:9" meâlindeki âyette geçen "hiçbir şey değilken" ifadesi "sırf yokluktan yaratma" şeklinde açıklanmıştır.(Fahredden er-Râzî, Mefâtîhu'l-ğayb, XXI,161). Âyetlerde genellikle varlığı, özel olarak insanı ilk defa Allah'ın yarattığı, sonunda onu yokluk haline veya bir başka varlık aşamasına yine O'nun çevireceği bildirilir (M. F.Abdülbâkî, el-Mucem, "bde" md.). Taberî'nin naklettiğine göre aynı mahiyetteki bir âyete (Yazılı kağıt tomarlarının dürülmesi gibi göğü düreğimiz günü düşün. Başlangıçta ilk yaratmayı nasıl yaptysak, -üzerimize aldığımız bir vaad olarak- onu yine yapacağız. Biz bunu muhakkak yapacağız. Enbiyâ:104),"Hiçbir şey yaratmadan önce sadece biz vardık ve bizden başka bir şey yoktu; bunun gibi eşyayı helâk eder, yokluğa çeviririz" mânası verilmiştir (Câmiu'l-beyân, IX, 96-97).

Göklerin ve yerin yaratılmasıyla ilgili olarak on âyette yer alan "bi'l-hakkı" ifadesi "doğru ve isabetli" veya "hikmetli" şeklinde açıklanmıştır. Nitekim göklerin, yerin ve bu ikisi arasında bulunanların boş yere (bâtıl) yaratılmadığını bildiren âyetlerdeki bâtil kelimesine (Onlar ayakta, otururken ve yanları üzerine yatarlar Allah'ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşünürler. "Rabbimiz! Bunu boş yere yaratmadın, seni eksikliklerden uzak tutarız. Bizi ateş azabından koru" derler. Âl-i İmrân:191; Biz göğü, yeri ve ikisi arasındakileri boş yere yaratmadık. Bu (yaratılanların boş yere yaratıldığı iddiası) inkar edenlerin zannıdır. Cehennem ateşinden dolayı vay inkar edenlerin haline! Sâd:27), "anlamsız, amaçsız, eğlence olsun diye" mânası verilmiş (krş. el-Enbiyâ 21/16; ed-Duhân 44/38), bu âyetlerden evrenin ve evrendeki her şeyin yaratılışındaki hikmetin vurgulandığı belirtilmiştir (Taberî, III, 551; V, 233; Fahreddin er-Râzî, XIII, 26-27; Şevkânî, I, 458).

Mü'minûn sûresinde ("Sizi boşuna yarattığımızı ve bize tekrar döndürülmeyeceğinizi mi sandınız?" Mü'minûn :115) insanın yaratılışının da anlamsız olmadığı bildirilir. Birçok âyette ibadet, secde, tesbih gibi kavramlarla doğrudan veya dolaylı biçimde gerek insanların gerekse evrendeki her şeyin temel yaratılış sebebinin Allah'a kulluk olduğuna işaret edilmektedir (meselâ bk. Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet edin ki, Allah'a karşı gelmekten sakınasınız. Bakara : 21; Göklerde ve yerde bulunan canlılar ve melekler büyüklük taslamadan Allah'a boyun eğler. Nahl : 49;Yedi gök, yer ve bunların içinde bulunanlar Allah'ı tesbih ederler. Her şey O'nu hamd ile tesbih eder. Ancak, siz onların tesbihlerini anlamazsınız. O, halîm'dir (hemen cezalandırmaz, mühlet verir), çok bağışlayandır. İsrâ : 44; Gece, gündüz, güneş ve ay Allah'ın varlığının delillerindedir. Güneşe ve aya secde etmeyin. Eğer gerçekten Allah'a kulluk ediyorsanız, onları yaratan Allah'a secde edin.Fussilet :37; Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım. Zâriyât : 56).

Bununla birlikte -Allah'ın hiçbir şeye ihtiyacı bulunmadığından-O'nun kurduğu küllî düzen içinde her varlığın yaratılış amacı bu düzenin işleyişine kendi konumuna göre katkıda bulunmaktır. Meselâ insanların kadın ve erkek olarak yaratılması beşer türünün devamı içindir(Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da eşini yaratan; ikisinden birçok erkek ve kadın (meydana getirip) yayan

Rabbimize karşı gelmekten sakının. Kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'a karşı gelmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının. Şüphesiz Allah üzerinizde bir gözetleyicidir. Nisâ : 1;Allah size kendi cinsinizden eşler var etti. Eşlerinizden de oğullar ve torunlar verdi ve sizi temiz şeylerden rızıklandırdı. Öyleyken onlar batıla inanıyorlar da Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar? Nahl :72) Suyun yaratılışı canlıların meydana gelmesine ortam hazırlamıştır (İnkâr edenler, göklerle yer bitişikken, bizim onları ayırdığımızı ve diri olan her şeyi sudan meydana getirdiğimizi görmediler mi? Hâlâ inanmayacaklar mı? Enbiyâ : 30;Allah bütün canlıları sudan yarattı. İşte bunlardan bir kısmı karnı üzerinde sürünür, kimi iki ayak üzerinde yürür, kimisi dört ayak üzerinde yürür. Allah dilediğini yaratır. Çünkü Allah her şeye hakkıyla gücü yetendir. Nûr : 45). Güneş ışık ve aydınlık vermesi için (O, güneşi bir ışık (kaynağı), ayı da (geceleyin) bir aydınlık (kaynağı) kılan, yılların sayısını ve hesabı bilmeniz için ona menziller takdir edendir. Allah bunları (boş yere değil) ancak gerçek ile (hikmeti gereğince) yaratmıştır. O, âyetlerini, bilen bir topluma ayrı ayrı açıklamaktadır. Yûnus :5; 'Onların içinde nasıl ayı, bir ışık, güneşi de bir kandil yapmıştır?'

Nûh : 16), gece insanların dinlenmesi, güneş ve ay zamanı ölçmeleri,yıldızlar yön bulmaları, yağmur bitkilerin oluşup gelişmesi için (O, karanlığı yarıp sabahı çıkarandır. Geceyi dinlenme zamanı, güneşi ve ayı da ince birer hesap ölçüsü kıldı. Bütün bunlar mutlak güç sahibinin, hakkıyla bilenin takdiridir (ölçüp biçmesidir). En'âm : 96; O, sayelerinde, kara ve denizin karanlıklarında yolunuzu bulasınız diye sizin için yıldızları yaratandır. Bilen bir toplum için âyetleri ayrı ayrı açıkladık. En'âm : 97; O, sizi bir tek candan yaratandır. Sizin bir karar kılma yeriniz, bir de emanet bırakılma yeriniz var. Biz anlayan bir toplum için âyetleri ayrı ayrı açıklamışızdır. En'âm : 98; O gökten su indirendir. İşte biz onunla her türlü bitkiyi çıkarıp onlardan yeşillik meydana getirir ve o yeşil bitkilerden, üst üste binmiş taneler, -hurma ağacının tomurcuğunda da aşağıya sarkmış salkımlar- üzüm bahçeleri, zeytin ve nar çıkarırız: (Herbiri) birbirine benzer ve (her biri) birbirinden farklı. Bunların meyvesine, bir meyve verdiği zaman, bir de olgunlaştığı zaman bakın. Şüphesiz bunda inanan bir topluluk için (Allah'ın varlığını gösteren) ibretler vardır. En'âm : 99) yaratılmıştır.

Ancak Kur'ân-ı Kerîm'de yaratılmışlarda son amacın insan olduğu bildirilmekte, ilgili âyetlerden bu amacın iki yönünün bulunduğu anlaşılmaktadır. 1. İnsan hayatına fayda sağlama, insan hayatını kolaylaştırma.Bu hususla ilgili birçok âyette gökler,yer, denizler, ırmaklar, nehirler, denizlerdeki gemiler, gece ve gündüz, ay ve güneş, yağmur, bitkiler, hayvanlar gibi yerde ve göklerde bulunanların hepsinin insanın emrine verildiği (müsaahhar kılındığı) bildirilir (M. F. Abdülbâkî, el-Mucem, "cal" ,"şhr" md.leri). Diyanet İslam Ansiklopedisi Yaratma Maddesi) 22/11/2018